

FØROYA SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 29.

Lýsingaprisur fyri petittregul: 30 oyrt. á forsiðuni, 20 oyrt. á 3. og 4. síðu. Við stóri lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 22. juli 1930.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið. — Porto. Blaðið verður bilagð á posthúsum, brævasvarstovu og skrivstovu. Telf. 143.

4. árg.

NÓGVAR HAVA royndir verið gjørdar í føroyskum fiskiskapi við tveimum aðalætllum í hyggju, nevniliga at fáa meira fisk og meiri pening. Tað hevur ikki altíð gingið so skjótt og lætt við at fingið ætlanina framda. Mangan hevur baksláttur verið tarnandi og forðandi, og menn hava verið nær um at mist vónirnar um at fáa nakað burtur úr royndum sínum, og hava haft lyndið til at geva upp — og hava givið upp.

Men har, ið ein og fleiri vóru tiknir av fótum í sínum royndarstarvi, hava altíð, sum frá hevur ligið, aðrir tikið tað upp aftur, og tað hevur fort okkara fiskiskapsdrift fram til tað, hon er í dag. At tað hevur borið fram eftir til dags, er eingin í ivað um, og eisini verður tað ásmannað av øllum framtakshugadum Føroyingum: Vit hava nógv eftir á mál, áður enn vit standa javnbjóðis við aðrar fiskaríðrivandi tjóðir.

I størrovin vinnu nýggir fiskiskaphátir frama úti í meginheiminum, ja í grannalundunum við. Vit eru altíð aftaná, ikki bert í fiskiskaphátum, men tíværris eisini í at gera burtur úr veiðu okkara, so at vit fáa sum mest fyri ómakin og fyri fiskin.

Okkara høvuðsútlutningur er klippfiskur, og vit hava gjørt nakað nógv av at sligið okkum til tols við hesum, og tá Føroyingurin er eitt sera tolið fólkafé, kann væl ikki sigast stórt um, at dvølt hevur verið her í nokur ár.

Men dvølst má ikki óvleingi. Ti aðrir verða at sita fyri okkum á teim fremmandum marknaðum við sínum fiskavörum — og vit vera ov seinir, og tapa í stórum. Tap við fiskasolu røkkur ikki bert hin seljandi, men røkkur alt okkara lífla samfelag.

Nýggjar royndir eynast sjáldan í fyrsta syfti. Men við áráði og okkara kenda tolni eigur at vera hildið áfram, til byrjunarvandanir eru av. Tað er sagt um Ísvirkis-bátarnar, at teir eru bæði ov smár og ov stórir til fiskiskapsdrift. Tað er sagt, at útflytan av Ottesens Føroya-fiski ikki vil koma at svara seg. Men tíðin við óivað prógva, at tá royndirnar eru av og alt er komið í rættlag, so er henda drift ein inntøka fyri landið. At krevja úrslitið, áður enn royndirnar eru gjørdar, er óðamannaverk, men tó vilja summir krevja tað.

Ferskfiskauðflytan er ein nýggj roynd, bæði í verbum og á marknaðum. Gott úrslit við hesari roynd er gott úrslit fyri allar Føroyar.

Fráhalds-ítrótturin.

Fráhalds-ítróttur úr Danmørk á vitjunarferð í Føroyum.

Mánamorgunin 14. í h.s., tá ið »Tjaldur« legði at bryggjuni í Tórshavn, var nógv fólk komið til staðar at taka ímóti gestum og skyldfólki, ið komið var á vitjunarferð. Millum gestirnar vóru bóltspælarar frá »A. I. F.« úr Keypmannahavn, ið sjálvsagt vóru ímóttiknir av okkara heimligu »A. I. F.«-arum. Bóltspælararnir vóru 12 í tali og so hin leiðandi á ítróttarferðini til Føroyar, ein ung kvinna, frk. *Dora Spelmann*, dóttir N. Spelmann, formaður fyri »D. A. I. F.«

Veðurlagið var ikki av tí besta, henda teirra fyrsta dag í Føroyum. Tað var sum skaldið kvøður: »Regn, regn og aftur regn...« Seinrapartin á degi var tó eitt rælslið, og fólk gjørdur sær vónir um at siggja ein heldur spennandi fótboldtyst á leikvøllinum í Gundadali, í góðum, klárum summarveðri.

Men hesar vónir brustu, hvatvið veðrinum viðvíkti. Tí sjáldan hevur verið so áhaldandi regn undir einum fótboldtysti, sum hetta kvöldið. Tað vóru ikki bert bóltspælarararnir, ið gjørdist hunddálkaðir at skinnið, men áskoðararnir yvirhøvur vóru gjøgnavátir. Teir føroysku »A. I. F.«-arnir sigraðu við 3—1.

Tírsdagin vóru føroyskir »A. I. F.«-arir á útferð við gestum sínum til Kirkjubøar. Her høvdu gestirnir líkindi at skoða Kirkjubøarmúrinn og stokkastovuna o. a. og áður enn farið var aftur til Tórshavnar, varð borðreiðt fyri útferðafólkunum í hinum hugnaliga og vakra leyvgarðinum hjá Sverra Patursson, har hann hevur reist eina tjaldbúð. Frúgvín Patursson, ið er dansk men tó talar føroyskt, er bæði frýntlig og fyríkømandi, so gestir, ið vitjað hava hana einaferð í tjaldbúðini, vilja óivað leita aftur hagar, um lagnan skuldi fort teir aftur til Kirkjubøar. Ikki fyrr enn tað var væl seint á degi, var farið aftur til Tórshavnar.

Um kvöldið stóð dysturin millum teir dansk »A. I. F.«-arnar og »Havnar bóltfelag«. Hetta kvöldið var gott veður. Leikurin var heldur harðari enn kvöldið frammanundan. Úrslitið var javnfallt, 2—2.

Míðvikudagin var onnur útferðin gjørd. Hesu ferð var farið við ferguni suður á Borina. Gott summarveður var, og hugnaligt var bæði á sjógv og landi. Útferðafólkid legði at landi at hellini, sluppu sær uppá land — og spákaði sær niðan frá sjónum og nakað niðan á, frá útsýnið var stórt og fagurt. Síðani vitjaðu tey »fyrir«, sum hin stóri vitin er nevndur í »Her nógv er at gera«. Her vóru nøvn teirra vitjandi skrivandi í »fremmand«-bókina.

Borufólkini eru tiltikin at vora blíð, og hesin dagur, tá ið fráhalds-ítróttarfólkini vitjaðu Borini, var heldur ikki nakað

undantak í so máta. Öll vóru boðin til hús hjá fyrmeisterinum og sett til borðs við ein heitan munn. Ein skemtingarsom hugaðarlot, sum bæði teir donsku og føroysku gestir vilja minnst fyrmeisterarhjúnum við taksemi. Öll vóru fegin um Boruferðina, tá ið farið var aftur til Tórshavnar.

Um kvöldið stóð hin triðji bóldtysturin millum føroyskar »A. I. F.«-arar og teir donsku. Partarnir stóðu væl so javnir á leikvøllinum alla tíðina, men lagnan vildi, at í eftstu stund — tíðin var næstan liðug — skuldi Føroyingar fáa eitt mál.

Um kvöldið var hildin ein hugnalig samkoma í »Logini«, í tí nýggja, stóra fundarsalinum, har 100 ítróttarhugaði fráhaldsfólk sessaðist við eitt vakurt kaffiborð. Her fullu mong orð, bæði álvarsom og skemtingarsom, um fráhalds og ítrótt. Hægsti templari í logini »Stot Viljen« talaði á »skandinaviskskum« máli um hesa ítróttarstevnu og hennara týðning fyri fráhaldsstarvi. So var rópt »lívið« fyri gestunum.

Formaðurin fyri »A. I. F.« í Tórshavn, *Jac. Jacobsen*, flýggjaði nú frk. *Spelmann*, felagsins vegna, eitt føroyskt silikmerki á messingstong, til áminningar um Føroyaferðina 1930.

Frk. *Spelmann* takkaði í hjartaligum orðum fyri gávuna og fyri tann blóðskap, ið tey høvdu funnið alastaðni, hvar tey vóru komnir hesa stuttu tíð, teim eydnaðist at vera her. So flýggjaði hon síns felags vegna *Jacob Jacobsen* eina fótboldt »statuette« frá »D. A. I. F.« til áminningar um vitjanina. So var rópt »leingi lívið fráhalds-ítrótturin í Føroyum«.

Jac. Jacobsen takkaði felagsins vegna, og so var hesin sangur sungin eftir lagnum »Jylland mellem tvende have«:

Frísk og sterk skal ætlin vera sum í heimi ráða skal!
Tá hon høvðið høgt kann bera,
greiða sínar skyldir væl,
menniskjan tá bígvin er —
til at :; fremja sigurs :; gerð.

Fráhaldsmenn og fráhaldskvinnur fremja fráhalds sigursverk.
Yvir óndum ætlum vinnur
menniskjan, sum frísk og sterk
stevnir fram við liv og sál.
Fullvist :; vinnist fram á :; mál.

Fráhaldsfólk er fremst í øllum,
fremst í tøkum, fremst í skil,
fremst í á ítróttarvøllum
fráhaldsfólkid finnst vil.
Ítróttur og fráhaldsverk
gera :; okkum frísk og :; sterk!

So steig Keypmannahavnarnir Christensen upp, og allir teir donsku bóltspælarararnir gjørdur tað sama. Hann byrjaði nú at syngja eitt orðið, sum hann skundliga hevði gjørt — og allir danskararnir sungu við honum:

Maa vi takke for de gode
Dage som vi her har haft.
Maa for os I være glade,
selv om Kampe vi har tabt.
Selv vil vi altid mindes Jer
hvergang vi :; Turen for os :; ser.

Frk. *Spelmann* bar fram heilsu til fráhaldsfólkid í Føroyum frá starvsfelagum í Danmark. Hægsti templari »Stot Viljen« takkaði fyri heilsuna og bað frk. *Spelmann* bera heilsu heim aftur til fráhaldsfólkid í hennara heimlandi frá føroyskum fráhaldsfólki.

Nú vóru skemtusangir sungnir av harra Christensen, og teir vóru væl fagnaðir.

Áður enn borðhaldið endaði, reistist öll og sungu fyrst hin føroyska tjóðsangin: »Tú afslaga land mitt« og hin danska: »Der

er et yndigt Land«. Undir »hurra«-rópinum fyri fráhaldsstarvið í Føroyum var farið frá borðið — og so var dansað til klokkan gekk til 3.

Tórsorgunin fóru gestirnir til Suðuroyar, har spelt var móti »A. I. F.« á Tvøroyri. Úrslitið var, at Tvøroyri vann 2—0.

Um náttina kom »Tjaldur« og nóg so næskt tók okkara frýntligu gestir heim aftur til Danmarkar. Vit sita eftir við minnum — og goyma tey.

Frðhaldsmaður.

Den økonomiske Situation.

Af Knud Korst.

Det lyder jo meget bestikkende, at det er den nøjsomste Mand, der sejrer i Konkurrencen; vi kender alle den gamle Historie om Kineseren, der lever af en Haandfuld Ris og derfor konkurrerer alle andre ud af Arbejdsmarkedet. Kejser Wilhelm har ogsaa en Gang sagt: Tyskland har sultet sig stort. Og den Mydalske Nationalekonomi munder som bekendt ud i dette: Skal Danmark blive en velstillet Nation, da maa I andre spænde Livremmen ind.

Men skønt saa fremragende Folk har sagt god for denne Løstør, er den dog gal. Tværtimod synes den økonomiske Historie at fortælle os det ganske modsatte, nemlig at de Nationer, der har den højeste Arbejdsled, ogsaa er de mest konkurrencedygtige; de er det i hvert Fald forbavsende ofte. Allerede Krapotkin skildrer i sin berømte Bog »Haandens og Hjernens Arbejde«, hvorledes den britiske Industri konkurrerede de russiske Virksomheder sender og sammen, uagtet den britiske Arbejders Ugølsen var mange Gange højere end den russiske Arbejders. Hvilket simpelt hen kom af, at den britiske Arbejder præstede saa meget mere Arbejde end den russiske.

Og denne Tingenes Orden er som bekendt ikke blevet anderledes i vor Tid, hvilket bl. a. den amerikanske Automobilindustri viser. Og det var Kendskabet til denne Tingenes Orden, der dannede det reelle national-økonomiske Grundlag for Fagforeningernes Lønpolitik.

Det, der den Gang saa ud som ensidig Fagforeningsstædighed og af mange blev anset for at være et Harespil om Industriernes Eksistens, det var i Virkeligheden den moralske Kraft, der førte danske Virksomheder for Alvor ind paa Rationaliseringen og dermed hindrede os i at synke ned mellem den Klasse af Nationer, som konkurrerer ved Hjelpe af lav Arbejdsled.

Begivenhederne har tilfælde vist, at det var fuldt forsvareligt af Fagforeningerne at sætte sig mod Lønnedskæringer. Nationen er naaet et væsentligt Stykke ud af Krisen uden saadanne.

For imidlertid at svække denne Triumf til Fagforeningerne fremhæves det af visse Folk, at denne forholdsvist lykkelige Udgang beror paa et enestaaende Held — fremfor alt paa, at der nu to Aar i Træk har været Rekordhøst her i Landet, og at Landbrugets Eksport har arbejdet under særdeles gunstige Konjunkturer.

rer. Uden at komme nærmere ind paa dette vidtløftige økonomiske Problem skal følgende Bemærkninger gøres til dette: Selvfølgelig er det af stor Betydning for hele Landets materielle Tilstand, at Landbruget har haft saa gunstige Vilkaar og dermed en forøget Købeevne; det har bl. a. Betydning ogsaa for Beskæftigelsen i Industrier og andre Virksomheder, der arbejder i Tilknnytning til Landbruget, og i Industrier der leverer Varer til Landbefolkningen — i sidste Tilfælde har dette dog kun Betydning for de hjemlige Virksomheder, dersom disse er konkurrencedygtige; er de ikke det køber Bønderne simpelthen udenlandske Fabrikata.

Men de gode Vilkaar for Landbruget kan dog ikke forklares, at danske Eksportindustrier har arbejdet sig op trods haardt Konkurrence paa Verdensmarkedet — og altsaa uden Lønnedskæringer. Det har dog ikke noget med Rekordhøsten at gøre, at danske Skibsvarter nu gennemgaaende beskæftiger flere Folk end nogensinde før, og at Tilstanden er lige saadan i andre Eksportindustrier, f. Eks. i Olieindustrien. Det beror sikkert heller ikke i større Udestrækning paa Landbrugets gode Konjunkturer, at Byggeriet i Byerne har været saa livligt som ikke i lange Tider.

Disse Bemærkninger anføres kun for at imødegaa den Tankegang, at Fagforeningernes Lønpolitik har været Hasard, og at de derfor kun klarede Skærene derved, at højere Magter kom dem til Undsætning.

Hovedsagen er som sagt, at de saa kraftigt forlangte Lønnedskæringer har vist sig at være uundværlige. Det virker derfor noget forstenende, naar der netop nu udsendes Skriftstykker, som skal bevise, at Lønnedskæringer er den rette Vej til fortsat Forbedring af Nationens økonomiske Tilstand, fremfor alt med Hensyn til Beskæftigelse. Jeg tænker herved paa en Bog om Arbejdsledsheden Aarsager, som Docent Kjer Hansen har udsendt paa Foranledning af Formanden for »Dansk Arbejde«, Direktør Chr. H. Olesen, og Formanden for Statsbankens Bankraad, Skibsbæder A. P. Møller. I denne Pjece fastslaaer Forfatteren, at der her i Landet trods alt bestaar en Arbejdsledshed af et ikke ringe Omfang (hvilket utvivlsomt er rigtigt), at denne Arbejdsledshed skyldes Deflationen (hvilket ikke er nogen god Forklaring paa Forholdet), og at Deflationen derfor maa gennemføres tilbunds, d. v. s., at Arbejdslønnen maa